

Geen recht op stikstofrechten voor de pachter!

mr. F. Gietema-van der Heide¹

Dienen de stikstofrechten bij het einde van de pachtovereenkomst tussen de verpachter en pachter 50/50 te worden verdeeld of zijn en blijven deze rechten volledig eigendom van verpachter? Uit een eerste uitspraak van de pachtkamer² volgt dat de pachter bij het einde van de pachtovereenkomst geen recht heeft op de stikstofrechten die op naam van de verpachter staan.

1. Inleiding

Eerder dit jaar stelde mr. E.H.M. Harbers, in haar artikel over stikstofrechten en pacht³, zich de vraag die momenteel in de agrarische sector bij velen speelt. Hoe zal de rechtspraak omgaan met de stikstofrechten tijdens en bij het einde van de pachtrelatie tussen verpachter en pachter?

Welnu, deze vraag speelde in een procedure bij de pachtkamer van de Rechtbank Noord-Nederland te Leeuwarden. In deze kwestie ging het onder meer over de rechtsvraag of de verpachter verplicht kon worden tot de overdracht van 50% van de (kilogrammen NH₃) stikstofrechten aan pachter. Ook was aan de orde of verpachter verplicht kon worden om bij het einde van de pachtovereenkomst een financiële vergoeding te betalen voor deze rechten aan de pachter. Namens verpachter heb ik in dit rechtsgeding opgetreden. In het vonnis van 4 mei 2021 heeft de pachtkamer geoordeeld dat pachter geen recht heeft op (een deel van) de stikstofrechten die verpachter op grond van de Nb-vergunning voor zijn bedrijf heeft verkregen. In dit artikel bespreek ik de achtergrond van deze uitspraak en de uitspraak zelf.

2. Stikstofrechten

Stikstofrechten zijn noodzakelijk voor de uitoefening van een agrarisch bedrijf en dus van groot belang. Bij de toekenning van een Nb-vergunning (een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming) wordt een aantal kilogram NH₃ toegekend, de zogenoemde stikstofrechten. Om tot toekenning van de Nb-vergunning voor een bepaalde locatie te kunnen komen wordt onder meer gekeken naar de effecten van de uitstoot op nabijgele-

gen Natura2000-gebieden. Uiteindelijk wordt in de Nb-vergunning een maximum aantal stikstofrechten bepaald voor een specifieke locatie. Dit bepaalt dus voor de agrariër hoe groot zijn depositieruimte is en hoeveel stuks vee hij kan houden.

De eerste vraag die voorligt is of deze stikstofrechten die voortvloeien uit de Nb-vergunning kunnen worden gekwalificeerd als vermogensrechten in de zin van art. 3:6 BW. Uit een uitspraak van de bestuursrechter van de Rechtbank Gelderland zou je kunnen aannemen dat stikstofrechten wellicht vermogensrechten zijn. De Rechtbank overweegt in haar uitspraak over een Nb-vergunning dat: 'De rechtbank acht het voorts aannemelijk dat de vergunning een vermogensrecht vertegenwoordigt in de zin van art. 3:1 en 3:6 van het Burgerlijk Wetboek'.⁴ De Raad van State heeft in die zaak in hoger beroep deze specifieke overweging van de Rechtbank niet overgenomen, nu zij de zaak op andere inhoudelijke gronden heeft afgedaan. Of stikstofrechten vermogensrechten zijn en of deze rechten overdraagbaar zijn is dus nog niet duidelijk.⁵ Wel hebben de provincies vorig jaar extern salderen – en daarmee de overdracht door vervreemding en het verleasen - van stikstofrechten onder voorwaarden mogelijk gemaakt. Op het gebied van de stikstofrechten hebben recentelijk dus meerdere ontwikkelingen plaatsgevonden, maar doen zich ook nog veel vraagstukken voor, waaronder de vraag welke invloed dit heeft op de stikstofrechten in de relatie tussen verpachter en pachter.

3. De pachtovereenkomst

In de onderhavige zaak is een pachtovereenkomst tot stand gekomen tussen verpachter en pachter met betrekking tot de pacht van onder meer een jongveestal. In de pachtovereenkomst is tevens opgenomen dat de pachtprijs is bepaald uitgaande van gemiddeld 80 stuks jongvee op jaarbasis.

1. Femke Gietema – van der Heide is advocaat medewerker bij Van der Sluis, van der Zee & Kalmijn Advocaten te Leeuwarden.

2. Pachtkamer Rechtbank Noord Nederland, 4 mei 2021, ECLI:NL:RBNNE:2021:1799.

3. E.H.M. Harbers, 'Stikstofrechten en pacht, een eerste gedachte', *TvAR* 2021, nr. 3.

4. Rechtbank Gelderland, 6 november 2018, ECLI:NL:RB-GEL:2018:4770.

5. Raad van State, 31 maart 2021, ECLI:NL:RVS:2021:667.

De pachtovereenkomst is aangegaan voor zes jaren ingaande op 20 december 2007. Verpachter heeft tijdens de looptijd van de pachtovereenkomst een aanvraag gedaan voor een Nb-vergunning, voor het wijzigen van de veestapel binnen de bestaande stallen van verpachter. Op 11 maart 2016 heeft het college van Gedeputeerde Staten de Nb-vergunning inclusief de daaraan gekoppelde stikstofrechten voor 127 stuks jongvee en twee zoogkoeien met een totale emissie van 567 kilogram NH₃ per jaar vastgesteld en verleend aan verpachter.

Nadat de pachtrelatie tussen partijen de eerste jaren goed verliep was er op een bepaald moment sprake van strubbelingen over en weer.

Verpachter heeft vervolgens de pachtovereenkomst opgezegd tegen het einde van de wettelijke termijn. De opzeggingsgronden die verpachter heeft aangevoerd betreffen het tekort schieten in de nakoming van verplichtingen op grond van de pachtovereenkomst zijdens pachter, een bedrijfsvoering zijdens pachter die niet is geweest zoals het een goed pachter betaamt, een redelijke belangenafweging die mede wegens verstoorde verhoudingen tussen partijen tot een einde van de pachtovereenkomst zou moeten leiden en dringend eigen gebruik zijdens verpachter.

Pachter stelt zich op het standpunt dat de opzegging van de pachtovereenkomst door verpachter onterecht is en op onjuiste juridische gronden is gestoeld. Pachter gaat niet akkoord met de opzegging.

4. Kort geding lease stikstofrechten

Alvorens partijen aan de bodemprocedure bij de pachtkamer toekwamen omtrent de opzegging van de pachtovereenkomst, is er in juni 2020 reeds een kort geding tussen partijen gevoerd over de vraag of de stikstofrechten door verpachter tijdens de pacht verleast of verkocht mochten worden.⁶

Verpachter heeft aan pachter aangegeven dat hij een deel van zijn stikstofrechten tijdens de pacht wil verleasen aan een derde partij. Het betreft het gedeelte van de stikstofrechten die niet nodig zijn voor de 50 stuks jongvee die pachter bij verpachter in de gepachte jongveestapel heeft staan. Op de Nb-vergunning zijn immers stikstofrechten toegekend aan verpachter voor 127 stuks jongvee en twee zoogkoeien. Volgens de pachtovereenkomst mag, zo stelt verpachter, pachter circa 80 stuks jongvee in het gepachte houden nu de pachtprijs daarop is gebaseerd. Pachter stelt daarentegen dat er geen specifiek aantal is overeengekomen en dat hij de gehele stal vol mag zetten als hij dat wil. Door verpachter is nog aangedragen dat pachter reeds vanaf het aangaan van de pacht steeds ongeveer 50 stuks jongvee in het gepachte heeft staan.

Pachter vordert dan ook bij de Voorzieningenrechter om de verpachter te verbieden stikstofrechten

te vervreemden en/of te verleasen op straffe van verbeurte van een dwangsom van € 50.000, = voor iedere overtreding van dit verbod. Verpachter vordert vervolgens in voorwaardelijke reconventie een verbod op de vervreemding en/of het verleasen van 50% van de fosfaatrechten die pachter heeft gekregen op grond van de pachtovereenkomst op straffe van verbeurte van een dwangsom van € 100.000, = voor iedere overtreding van dit verbod, dan wel hiervoor ten behoeve van de verpachter, de pachter te gebieden financiële zekerheid te stellen.

De Voorzieningenrechter oordeelt in zijn vonnis van 24 juni 2020 dat de pachter onvoldoende spoedeisend belang heeft bij de gevraagde voorzieningen nu pachter onvoldoende aannemelijk heeft kunnen maken dat er sprake is van een (dreigende) inbreuk op de rechten van pachter. De Voorzieningenrechter geeft daarbij aan dat stikstofrechten nodig zijn voor de huidige bedrijfsvoering van pachter, maar ook dat het belang van pachter niet verder gaat dan de hoeveelheid stikstofrechten die de pachter voor zijn huidige bedrijfsvoering nodig heeft. Naar het voorlopig oordeel van de Voorzieningenrechter kan daarbij als uitgangspunt worden genomen het aantal van 80 stuks jongvee genoemd in de pachtovereenkomst, te meer nu verpachter onweersproken heeft gesteld dat het daadwerkelijke aantal door pachter gehouden stuks jongvee slechts ongeveer 50 bedraagt. Nu verpachter aan pachter heeft gevraagd hoeveel stuks jongvee pachter tot het einde van de pachtovereenkomst in het gepachte wilde houden en ter verweere heeft aangegeven de belangen van pachter tot het einde van de pachtovereenkomst te zullen respecteren, is onvoldoende aannemelijk gemaakt door pachter dat er sprake is van een (dreigende) inbreuk op de rechten van pachter. De vorderingen van pachter worden afgewezen. Aan de voorwaardelijke vordering van verpachter komt de Voorzieningenrechter daardoor niet meer toe.

5. Procedure bij de pachtkamer

Omdat pachter zich tijdig verzet heeft tegen de opzegging van de pachtovereenkomst door verpachter, start verpachter een procedure bij de pachtkamer. In deze procedure bij de pachtkamer vordert verpachter onder meer te verklaren voor recht dat de pachtovereenkomst is geëindigd per 20 december 2020. Ook vordert verpachter de overdracht van de hem toekomende fosfaatrechten of een financiële vergoeding daarvoor door pachter. Pachter vordert in reconventie bij het einde van de pachtovereenkomst de overdracht van 50% van de (kilogrammen NH₃) stikstofrechten door verpachter aan pachter danwel de financiële vergoeding daarvoor.

De vorderingen omtrent de beëindiging van de pachtovereenkomst laat ik verder onbesproken in dit artikel, net als de vordering omtrent de fosfaatrechten. Ik richt mij thans enkel op de vordering van de pachter tot de overdracht van 50% van de (kilogrammen NH₃) stikstofrechten door verpach-

6. Vonnis in kort geding van 24 juni 2020, Rechtbank Noord-Nederland, Afdeling Privaatrecht, Locatie Leeuwarden.

ter aan pachter danwel de financiële vergoeding daarvoor.

6. Standpunten van partijen

Pachter neemt het standpunt in dat stikstofrechten vermogensrechten zijn in de zin van art. 3:6 BW, in ieder geval vanaf het moment dat extern gesaldeerd mag worden.⁷

Pachter stelt zich omtrent de stikstofrechten op het standpunt dat verpachter op zijn instigatie de Nb-vergunning in 2016 heeft aangevraagd en dat deze Nb-vergunning enkel aan verpachter is verleend op grond van het jongvee dat pachter in het gepachte hield.

Pachter geeft daarbij aan dat, in tegenstelling tot de kwestie die speelde in het arrest Schoenmaker/Havermans-Brands⁸ - waarin de verpachter een stal met vergunning ter beschikking stelde aan pachter – in de onderhavige kwestie de situatie omtrent de Nb-vergunning dus anders lag.

Voorts stelt pachter dat het niet uit te sluiten valt dat in het voetspoor van het arrest Wolbert/Kamphuis⁹ omtrent varkensrechten, ook voor wat betreft de stikstofrechten zal worden beslist dat zowel verpachter als pachter voor de helft gerechtigd zijn.

Pachter stelt tevens nog dat het hem vrijstaat om in het gepachte het aantal stuks jongvee te houden dat hem goeddunkt en dat het aan de pachter is of hij de gehele jongveestal benut of slechts een deel. Kortom, pachter stelt dat hij in het gepachte meer dan 80 stuks jongvee mag houden op grond van de pachtovereenkomst.

Verpachter stelt zich daarentegen op het standpunt dat de stikstofrechten verbonden zijn aan de Nb-vergunning. De Nb-vergunning is door verpachter aangevraagd, de leges zijn door hem betaald en de vergunning staat op zijn naam en adres. Volgens verpachter zijn dan ook de stikstofrechten verbonden met het perceel en het gepachte object. De afgegeven Nb-vergunning bepaalt volgens verpachter dan ook het aantal maximaal te houden stuks vee op het betreffende adres.

De vergunningverlenende instantie, te weten het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, geeft in haar onderbouwing van de afgegeven Nb-vergunning aan dat als relevante bescheiden voor de beoordeling onder meer zijn meegewogen de oude Hinderwetvergunning en melding uit respectievelijk 1983 en 1992, alsmede de vergunning uit 2009 op grond van de toen vigerende Wet Milieubeheer.

Voorts geeft zij aan dat de Wet Milieubeheervergunning van 2009 bepalend is geweest voor de vergunde situatie op de referentiedatum. De dierenaantallen en bijbehorende emissie in de referentiesituatie en de gewenste situatie zijn in de motivering van de vergunning weergegeven. Hieruit volgt dat reeds in 2009 verpachter een vergunning had voor 130 stuks jongvee. De door verpachter verkregen Nb-vergunning in 2016 is volgens verpachter dan ook slechts een wijziging van die oude vergunning in een nieuwe vergunning voor 127 stuks jongvee en twee zoogkoeien.

Verpachter stelt daarbij dat hij voor het verkrijgen van de Nb-vergunning dus niet afhankelijk was van de pachter en zijn jongvee. Immers had pachter slechts circa 50 stuks vee in het gepachte ten tijde van de afgifte van de Nb-vergunning waarin voor 127 stuks jongvee en twee zoogkoeien stikstofrechten zijn afgegeven. Verpachter stelt dat het aantal in de Nb-vergunning toegekende stikstofrechten (of kilogrammen NH₃) immers zijn berekend op grond van oudere (Hinderwet- en Wet Milieubeheer-) vergunningen en meldingen voor het perceel van verpachter. Deze voormalige meldingen en vergunningen dateren reeds van voor het moment dat de jongveestal door pachter werd gepacht.

Verpachter stelt tevens nog dat in de in de pachtovereenkomst bepaalde pachtprijs geen verdeling is gemaakt voor een vergoeding voor het gepachte en een vergoeding voor het gebruik van de stikstofrechten. Kortom, pachter betaalt ook geen vergoeding voor het gebruik van de stikstofrechten die in eigendom van verpachter zijn.

Ten slotte stelt verpachter dat, voor zover er wel zou worden geoordeeld dat een deel van de stikstofrechten aan pachter zou toekomen, dit deel enkel kan worden berekend op basis van het in de pachtovereenkomst genoemde aantal stuks jongvee van 80 en niet op de in de Nb-vergunning genoemde 127 stuks jongvee. De latente ruimte van circa 47 stuks jongvee en twee zoogkoeien is volgens verpachter in ieder geval zijn eigendom.

7. Vonnis

De pachtkamer van de Rechtbank Noord-Nederland heeft bij vonnis van 4 mei 2021 als volgt geoordeeld.

Voor zover hier van belang komt de pachtkamer in haar oordeel niet tot een einde van de pachtovereenkomst. Kort gezegd heeft de verpachter onvoldoende aangetoond dat er sprake is van een dusdanige ernstige tekortkoming in de nakoming van de verplichtingen zijdens Pachter uit de pachtovereenkomst dat dit een einde van de pachtovereenkomst zou rechtvaardigen. Ook de overige door verpachter aangedragen gronden voor een gerechtvaardigde beëindiging van de pachtovereenkomst worden door de pachtkamer niet overgenomen. Hierdoor komt de pachtkamer tevens niet meer toe aan de vordering van de verpachter tot de overdracht van pachter van een deel van de fosfaatrechten. Immers komt een dergelijke vordering de verpachter

7. Hierbij dient opgemerkt te worden dat door de onderhavige provincie, ten tijde van het indienen van de processtukken, extern salderen ten aanzien van de stikstofrechten nog niet mogelijk was gemaakt.

8. Pachtkamer Gerechtshof Arnhem, 21 november 1995. TvAR 1996/4806, Schoenmaker/Havermans – Brands.

9. Pachtkamer Gerechtshof Arnhem, 4 november 2003 en 27 april 2004. TvAR 2006/5315, Wolbert/Kamphuis.

pas toe bij een einde van de pachtovereenkomst. Nu in deze zaak de pachtovereenkomst in stand blijft is deze vordering dan ook afgewezen.

Over de vordering van pachter om verpachter te veroordelen tot de overdracht van 50% van de (kilogrammen NH₃) stikstofrechten aan pachter bij het einde van de pachtovereenkomst dan wel de financiële vergoeding daarvoor oordeelt de pachtkamer als volgt.

De pachtkamer stelt vast dat de Nb-vergunning door de provincie op naam van verpachter is gesteld en geldig is voor het adres van verpachter. In de Nb-vergunning is, zo geeft de pachtkamer aan, het maximaal te houden aantal dieren en de daarmee corresponderende totale jaarlijkse NH₃-emissie (de maximale depositieruimte) voor de inrichting van verpachter op zijn adres vastgesteld.

De Nb-vergunning verschaft echter geen rechten aan de verpachter in persoon, zo stelt de pachtkamer. De reden hiervoor is dat de Nb-vergunning aan de gevolgen van de exploitatie van het bedrijf voor de natuurgebieden in de omgeving van het bedrijf verbonden is en niet met de persoon van de exploitant van het bedrijf. Ter vergelijking verwijst de pachtkamer naar een uitspraak van de Rechtbank Limburg waarin werd geoordeeld dat een complete en ontvankelijke aanvraag was ingediend voor een natuurvergunning, waarop door de bevoegde instanties kon worden beslist. Dat de aanvrager ten tijde van de aanvraag niet het bedrijf exploiteerde was volgens de Rechtbank niet relevant voor de beoordeling van de aanvraag voor een natuurvergunning. Bij de natuurvergunning staan volgens de Rechtbank de gevolgen van de exploitatie van een bedrijf op natuurgebieden in de omgeving (locatie en activiteit gebonden) centraal en niet de vraag wie het bedrijf exploiteert.¹⁰

De vergelijking die pachter in de procedure heeft getrokken tussen de stikstofrechten en het melkquotum en de fosfaatrechten gaat naar het oordeel van de pachtkamer niet op. Uit een arrest van de pachtkamer van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden over de aanspraak op fosfaatrechten valt volgens de pachtkamer af te leiden dat de aanspraken op fosfaatrechten en productierechten samenhangen met het feit dat de verpachter door de terbeschikkingstelling van grond of gebouwen heeft bijgedragen aan de totstandkoming van die rechten. Voorts brengen daaruit volgend de eisen van redelijkheid en billijkheid mee dat de verpachter aldus enige aanspraak heeft op die rechten.¹¹

Nu de pachtkamer vaststelt dat de Nb-vergunning is gerelateerd aan het bedrijf van de verpachter, staat een afsplitsing van de uit die Nb-vergunning voortvloeiende rechten daar haaks op. Verder geldt in dit geval, zo oordeelt de pachtkamer, dat niet is gebleken van enige bijdrage van de zijde van de pachter aan het kunnen verlenen van de Nb-ver-

gunning voor het adres van verpachter. De pachtkamer merkt daarbij op dat de Nb-vergunning is verleend op basis van een al langer bestaande situatie, onafhankelijk van het feit dat pachter thans de stal pacht en in het gepachte jongvee heeft staan. De pachtkamer constateert tevens dat de Nb-vergunning is verleend voor een veel groter aantal dieren dan pachter in het gepachte houdt en volgens de pachtovereenkomst maximaal mag houden. Dit is volgens de pachtkamer een aanwijzing voor de afwezigheid van het verband tussen de pacht door pachter en de vergunningverlening aan verpachter.

De pachtkamer komt dan ook tot het oordeel dat de vorderingen van pachter, strekkende tot de overdracht van 50% van de (kilogrammen NH₃) stikstofrechten door verpachter aan pachter bij het einde van de pachtovereenkomst, dan wel de financiële vergoeding daarvoor, worden afgewezen.

De pachtkamer vermeldt nog expliciet dat zij, nu zij tot een afwijzing van de vorderingen van de pachter komt, in het midden laat in hoeverre stikstofrechten als verhandelbare vermogensrechten kunnen worden aangemerkt.

8. Bespiegelingen

Nu de pachtkamer heeft geoordeeld dat de stikstofrechten verbonden zijn aan het bedrijf (van verpachter) is het de vraag of en hoe dit zich tot de pachtrelatie tussen verpachter en pachter verhoudt.

Daarbij dient eerstens te worden opgemerkt dat in de besproken zaak een aantal zeer specifieke omstandigheden aan de orde waren. Zo ging het om een verpachter die zelf geen vee in bezit had. Het enige op het perceel aanwezige vee was van pachter. Voorts was er op het perceel reeds een Wet Milieubeheer-vergunning aanwezig uit 2009. De aanvraag Nb-vergunning zoals verpachter die tijdens de looptijd van de pachtovereenkomst deed betrof een 'wijziging'. De Nb-vergunning was aan verpachter verleend op basis van een reeds vóór het aangaan van de pachtovereenkomst bestaande situatie en voor meer vee dan pachter in het gepachte had staan. Deze omstandigheden hebben tot gevolg dat de Nb-vergunning en de daaraan gekoppelde stikstofrechten volledig op naam van verpachter stonden. Meer specifiek was het in dit geval dus niet de pachter die een Nb-vergunning had aangevraagd en verkregen voor zijn vee, maar de verpachter.

Uit de hier besproken zaak vloeit voort dat het verstandig is in de pachtovereenkomst op te nemen hoeveel stuks (jong)vee de pachter in het gepachte maximaal mag plaatsen. Dit kunnen immers niet meer zijn dan de in de Nb-vergunning vastgestelde maximale depositieruimte van verpachter op zijn bedrijf. Ook zal de situatie zich regelmatig voordoen dat verpachter zelf al een deel van de aan zijn bedrijf toegekende depositieruimte in gebruik heeft. Juist dan is het dus zaak expliciet in de pachtovereenkomst op te nemen welk deel van

10. Rechtbank Limburg, 20 augustus 2020, ECLI:NL:RBLIM:2020:6178, rechtsoverweging 10.

11. Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 26 maart 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:7664, TvAR 2019/8005.

de depositieruimte en hoeveel (jong)vee er nog beschikbaar is voor de pachter.

Men kan immers het standpunt innemen dat het niet in bezit hebben van het benodigde aantal stikstofrechten een tekortkoming in de nakoming van de verplichtingen zijdens verpachter op grond van de pachtovereenkomst jegens pachter kan opleveren.

Nu duidelijk is dat de stikstofrechten verbonden zijn aan het bedrijf en perceel van verpachter zal voor het 'gebruik' van de stikstofrechten aan de pachter wellicht een aparte vergoeding gevraagd kunnen gaan worden door de verpachter. Uit de uitspraak van de pachtkamer volgt echter nog niet dat de stikstofrechten ook vermogensrechten zijn en daarmee overdraagbaar en verhandelbaar. Ik kan mij zo voorstellen dat dit van invloed zal zijn op deze vergoedingsvraag. Welke waarde koppel je immers aan stikstofrechten indien deze (nog) niet als vermogensrechten worden gezien? Of dient het standpunt te worden ingenomen dat het gebruik van de stikstofrechten bij de pacht prijs is inbegrepen?

Aan de uitspraak van de pachtkamer en het vonnis van het eerder tussen partijen gevoerde kort geding¹² lijkt het standpunt te kunnen worden ontleend dat een verpachter eventuele latente ruimte in zijn depositieruimte dan wel stikstofrechten ook tijdens de looptijd van de pachtovereenkomst te gelde mag maken. Dit mits er dus maar voldoende depositieruimte op grond van de pachtovereenkomst overblijft voor de pachter.

De pachtkamer lijkt er in haar oordeel wel op te wijzen dat indien de pachter een bijdrage heeft geleverd aan het kunnen verlenen van de Nb-vergunning door de provincie aan de verpachter, de uitspraak eventueel anders zou kunnen uitvallen.

9. Conclusie

Concluderend oordeelt de pachtkamer aldus dat de pachter geen recht heeft op de stikstofrechten die voortvloeien uit de Nb-vergunning voor het bedrijf van verpachter. Het is onbekend of (één van) partijen in hoger beroep gaan tegen de uitspraak. De hoger beroepstermijn loopt nog. Het is de vraag of de lijn die de pachtkamer in deze uitspraak heeft ingezet gevolgd gaat worden in de nabije toekomst en hoe zich dit gaat vertalen met betrekking tot de bestaande en nieuw te sluiten pachtovereenkomsten tussen verpachters en pachters.

12. Vonnis in Kort Geding van 24 juni 2020, Rechtbank Noord-Nederland, Afdeling Privaatrecht, Locatie Leeuwarden.